

РОЗДІЛ 8. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ КРЕДИТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ

ORGANIZATION OF ACCOUNTING OF FINANCIAL INSTRUMENTS OF CREDITING AT TRADE ENTERPRISES

У статті проаналізовано та згруповано основні наукові підходи щодо розуміння сутності поняття «організація бухгалтерського обліку». Автором узагальнено сутність організації обліку фінансових інструментів кредитування та розглянуто організацію обліку фінансових інструментів кредитування на підприємствах торгівлі. Визначено процес, завдання, суб'єкти та об'єкти такої організації на підприємстві. Виокремлено методичний, технічний та організаційний аспекти обліку фінансових інструментів кредитування. На основі критичного аналізу нормативно-законодавчих документів щодо обліку фінансових інструментів кредитування автором виділено основні елементи облікової політики підприємства, що потребують аргументації та деталізації, а саме в розрізі фінансових активів та фінансових зобов'язань відповідно до П(С)БО 13 «Фінансові інструменти», оцінки за справедливою вартістю та за амортизованою вартістю.

Ключові слова: організація, організація бухгалтерського обліку, фінансові інструменти кредитування, облікова політика.

В статті проаналізовані та сгрупировані основні наукові підходи к понима-

нию сущности понятия «организация бухгалтерского учета». Автором обобщен сущность организации учета финансовых инструментов кредитования и рассмотрены организацию учета финансовых инструментов кредитования на предприятиях торговли. Определены процесс, задачи, субъекты и объекты организации учета финансовых инструментов на предприятии. Выделены методический, технический и организационный аспекты учета финансовых инструментов кредитования. На основе критического анализа нормативно-законодательных документов по учету финансовых инструментов кредитования автором выделены основные элементы учетной политики предприятия, нуждающиеся в аргументации и детализации, а именно в разрезе финансовых активов и финансовых обязательств, согласно П(С)БУ 13 «Финансовые инструменты», оценки по справедливой стоимости и по амортизированной стоимости.

Ключевые слова: организация, организация бухгалтерского учета, финансовые инструменты кредитования, учетная политика.

УДК 657.1

Приймак Н.В.

аспірант кафедри обліку та оподаткування

Київський торговельно-економічний університет

The author states that ensuring the effective functioning of enterprises in the conditions of transformation of the Ukrainian economy requires new approaches to the management system. The organization of accounting and reporting becomes important for the implementation of these processes. The article analyzes and groups the main scientific approaches to understanding the essence of the concept of "organization of accounting", "accounting organization". The author generalizes the essence of the organization of accounting financial instruments of lending, as an accounting process, covering informational, logistical, human resources and other support, as well as management. The organization of accounting of financial instruments of crediting at trade enterprises is considered. The main tasks of the accounting of financial instruments of lending were allocated and added to another task, such as the division of objects of accounting by classification criteria and, if necessary, the definition of accounting procedures for each group. The process, subjects and objects of such organization in the enterprise are determined. The methodological, technical and organizational aspects of the accounting of financial instruments of crediting are singled out. The author highlights one of the most important issues in the organization of accounting for financial instruments of lending at trade enterprises is the introduction of a clear accounting policy in terms of operations with financial instruments. On the basis of the critical analysis of the regulatory and legislative documents on the accounting of financial instruments of lending, namely, the Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" and "Methodical Recommendations on the Accounting Policy of the Enterprise", the author identifies the main elements of the accounting policy of the enterprise that need to be substantiated, and detailing. Namely – in the context of financial assets and financial liabilities in accordance with accounting standard 13 "Financial instruments"; methods of recognition and terms of recognition of financial instruments in the context of each type; valuation of financial instruments at fair value and at amortized cost; hedging and disclosure of information on financial lending instruments in the notes to the financial statements. It is noted that trading enterprises that carry out business transactions related to financial lending instruments should form a separate section in the Ordinance on Accounting Accounting Policies, or a separate Regulations on the Accounting of Financial Instruments of Lending may be developed separately in the enterprise.

Key words: organization, organization of accounting, financial instruments of crediting, accounting policy.

Постановка проблеми. Дані бухгалтерського обліку є основою інформаційного забезпечення будь-якого підприємства. Для прийняття управлінським персоналом рішень та ефективного виконання своїх функцій на підприємстві необхідна раціональна організація бухгалтерського обліку, яка ґрунтується на нормативно-правових актах держави та прийнятій підприємством обліковій політиці. Облікова система має бути організована з урахуванням особливостей діяльності кож-

ного конкретного суб'єкта господарювання. Від облікової політики підприємства залежить стан організації бухгалтерського обліку, якість і правдивість облікової інформації, фінансовий стан конкретного суб'єкта господарювання. Облікова політика підприємства повинна ґрунтуватись на вимогах чинного законодавства та інших нормативних актах, що регулюють його господарську та облікову діяльність як зі сторони держави, так і інших органів (міністерств, відомств) та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробленню питань організації бухгалтерського обліку діяльності підприємств та формування облікової політики присвячено праці Т.В. Барановської, Ф.Ф. Бутинця, П.Є. Житнього, С.В. Івахненкова, В.В. Сопко, П.Л. Сук, В.М. Жук, О.А. Лаговської, Л.П. Нищенко, М.В. Корягіна, С.М. Міщенко, М.Т. Щирби, М.С. Пушкар та ін. Проте питання щодо організації бухгалтерського обліку фінансових інструментів кредитування на підприємствах торгівлі залишається малодослідженим. Це свідчить про актуальність теми, а отже, зумовило вибір напряму дослідження в науковому і практичному аспектах.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження ключових аспектів організації обліку фінансових інструментів кредитування та формування облікової політики підприємства в частині обліку фінансових інструментів кредитування на підприємствах торгівлі з метою ефективного управління господарською діяльністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі господарської діяльності всі підприємства, в тому числі і торговельні беруть активну участь у кредитних відносинах з вітчизняними та іноземними партнерами, а тому стикаються із залученням різноманітних фінансових інструментів кредитування. Без кредитних ресурсів в умовах сьогодення не можливо вести бізнес на високому рівні для досягнення високих фінансових результатів. Тому прийняття рішення керівниками підприємств торгівлі про залучення фінансових інструментів кредитування на певний період та на певних умовах, а також ефективне управління ними можна здійснювати лише на основі оперативно отриманої та достовірної інформації, яку чітко формує організована система бухгалтерського обліку.

Організація обліку фінансових інструментів кредитування на підприємствах торгівлі є важливим та складним питанням, так як повинна відповідати вимогам чинного законодавства та особливостям господарської діяльності; забезпечувати адаптування бухгалтерського обліку до сучасних умов та враховувати всі потреби зовнішніх та внутрішніх користувачів облікової інформації.

При розгляді сутності поняття «організація обліку» нами було виділено, що даному питанню присвячено багато наукових праць, в яких виділено різні наукові підходи щодо даного поняття, котрі відрізняються формулюванням поняття та його основних складників та представлено в табл. 1.

Аналіз вище викладеного дає можливість зробити висновок, що в основу організації бухгалтерського обліку покладено системний підхід, що передбачає врахування взаємозв'язків між окремими її складовими, який забезпечується

за допомогою здійснення певних заходів та дій керівного та управлінського персоналу підприємства. Незважаючи на те що в працях вище розглянутих науковців знайшли відображення різноманітні підходи щодо організації обліку, дослідження щодо організації обліку фінансових інструментів кредитування вітчизняними науковцями не проводилися.

Отже, на базі загального вивчення поняття «організація бухгалтерського обліку» на нашу думку, під організацією обліку фінансових інструментів кредитування, як складової частини організації обліку на підприємстві, слід розуміти обліковий процес, що охоплює інформаційне, матеріально-технічне, кадрове та інше забезпечення, а також управління ним.

Під час організації обліку фінансових інструментів кредитування необхідно керуватися положеннями таких нормативно-правових документів: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», вимоги П(С)БО, МСБО, МСФЗ та інші нормативні документи щодо регулювання бухгалтерського обліку.

Критичний огляд завдань організації обліку в науковій літературі дав змогу визначити перелік основних завдань організації обліку фінансових інструментів кредитування на підприємстві торгівлі – своєчасне, достовірне, повне та безперервне відображення фактів та умов здійснення операцій з фінансовими інструментами кредитування [16; 13; 17]; обробка даних про операції з фінансовими інструментами кредитування за допомогою певних процедур та способів відповідно до вхідної операції [1; 13; 17]; правильність та повнота документального відображення інформації про фінансові інструменти кредитування в облікових регістрах [1; 13; 17]; складання фінансової звітності на основі отриманого пакету інформації щодо фінансових інструментів кредитування, формування пакету документації щодо залучених фінансових інструментів кредитування [13; 17]. Крім цього, вважаємо за потрібне виділити ще одне завдання щодо організації обліку фінансових інструментів кредитування, а саме: поділ об'єктів обліку за класифікаційними ознаками та у разі необхідності визначення процедур обліку для кожної групи.

Наступним етапом при дослідженні організації обліку фінансових інструментів кредитування є визначення процесу такої організації на підприємстві. Процес організації обліку складається з таких етапів:

- визначення завдань організації обліку фінансових інструментів кредитування;
- виділення об'єктів та суб'єктів даного обліку;
- поділ об'єктів обліку за класифікаційними ознаками та у разі необхідності визначення методики їх обліку;

Наукові підходи щодо визначення поняття «організація обліку»

Науковий підхід	Визначення поняття різними науковцями
<p>Організація обліку як система</p>	<p>Організація обліку – це система методів, способів та заходів, які забезпечують оптимальне функціонування такого обліку та подальший його розвиток [1].</p> <p>Організація обліку – це сукупність зі створення цілісної системи бухгалтерського обліку, підтримання та підвищення рівня її організації. [2].</p> <p>Процес організації передбачає цілеспрямоване створення, постійне впорядкування та вдосконалення системи обліку на підприємстві для її відповідності потребам управління [3, с. 117].</p> <p>Організація бухгалтерського обліку – це сукупність елементів облікового процесу в їх статичному і динамічному стані, які забезпечують найбільш активну дію на процеси виконання плану, а також збереження виробничих ресурсів та дотримання режиму економії [11, с. 65].</p> <p>Організація бухгалтерського обліку – це система заходів, що передбачають порядок, послідовність і строки виконання облікової роботи [5, с. 349].</p> <p>Організація бухгалтерського обліку – це система методів, способів, заходів, що забезпечують оптимальне функціонування та розвиток відповідно до мети бухгалтерського обліку [6, с. 287].</p> <p>Організація бухгалтерського обліку – це система умов та елементів облікового процесу, що включає первинний облік, документування операцій, план рахунків бухгалтерського обліку, форми організації обліково-обчислювальних робіт, обсяг та зміст звітності [7, с. 15].</p> <p>Організація бухгалтерського обліку – це раціональна система відображення операцій і результатів діяльності з урахуванням економіко-організаційних особливостей підприємства, результати впровадження якої гарантують достовірність інформації, їх повноцінність для прийняття оперативних та стратегічних рішень [8, с. 17].</p> <p>Організація обліку – це система впорядкованих дій зі створення системи бухгалтерського обліку, що включає складання облікових реєстрів та первинних носіїв облікової інформації, облікову політику підприємства, організацію облікового процесу [9].</p> <p>Організація обліку – це внутрішній порядок системи бухгалтерського обліку, що складається з окремих процесів зі створення, функціонування та постійного удосконалення бухгалтерського обліку з метою забезпечення користувачів інформацією, яка необхідна для прийняття рішень [10].</p>
<p>Організація обліку як комплекс дій, сукупність заходів, методів, способів</p>	<p>Організація обліку – це комплекс заходів, спрямованих на створення раціональної системи бухгалтерського обліку та ведення його відповідно до діючих вимог і завдань [11].</p> <p>Організація бухгалтерського обліку на підприємствах, в установах та організаціях – це система методів, способів, заходів, які забезпечують його оптимальне функціонування та розвиток відповідно до мети, цілей та місії [12].</p> <p>Організація бухгалтерського обліку – це сукупність дій зі створення цілісної системи бухгалтерського обліку, підтримання і підвищення її організованості, функціонування якої спрямоване на забезпечення інформаційних потреб користувачів облікової інформації, включаючи вибір форм організації та формування матеріального й інформаційного забезпечення облікового процесу [13, с. 6].</p> <p>Організація обліку – це сукупність цілеспрямованих процесів або дій зі створення, функціонування, упорядкування та постійного удосконалення системи бухгалтерського обліку з метою забезпечення внутрішніх та зовнішніх користувачів обліково-економічною інформацією, необхідною для прийняття управлінських рішень [14].</p> <p>Організація обліку – це сукупність засобів, способів і методів упорядкування та оптимізації системи бухгалтерського обліку [15].</p> <p>Організація обліку – це система дій, необхідних для побудови облікового процесу для отримання інформації про господарські процеси, їх групування залежно від економічного значення та реєстрація у відповідних реєстрах, здійснення контролю над раціональним використанням виробничих ресурсів [16].</p>
<p>Організація обліку як діяльність керівного та управлінського персоналу щодо забезпечення облікових процесів</p>	<p>Організація обліку – це цілеспрямована діяльність керівників підприємства зі створення, постійного впорядкування й удосконалення системи бухгалтерського обліку для забезпечення інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів [17, с. 41].</p> <p>Організація обліку – це комплекс заходів керівника, спрямованих на забезпечення збору, реєстрації та узагальнення фактів господарської діяльності з метою отримання достовірної інформації для прийняття управлінських рішень [18].</p> <p>Організація обліку – це поєднання двох взаємопов'язаних аспектів організації бухгалтерського обліку: організації праці облікового апарату та організації процесу ведення обліку та складання звітності [19].</p> <p>Організація бухгалтерського обліку – це діяльність керівництва підприємства щодо створення, вдосконалення та контролю системи бухгалтерського обліку з метою забезпечення достовірною інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів. [20].</p> <p>Організація обліку – це процес створення та постійного удосконалення трудового та облікового процесів, методологічного та методичного забезпечення обліку задля надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації для прийняття управлінських рішень [21].</p>

Джерело: згруповано автором

- визначення методологічної частини організації обліку фінансових інструментів кредитування (визначення критеріїв визнання фінансових інструментів кредитування та припинення такого визнання; методів оцінки фінансових інструментів кредитування та подальше їх знецінення);

- визначення технологічної частини обліку фінансових інструментів кредитування (вибір номенклатури бухгалтерських рахунків з аналітичними розрізами до них, розробка форм і порядку складання первинних документів щодо фінансових інструментів кредитування і т.д.);

- підбір облікового персоналу щодо відображення бухгалтерського обліку фінансових інструментів кредитування та забезпечення його роботи.

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» установлено, що відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник підприємства [23]. Проте організацією бухгалтерського обліку на підприємстві повинен займатися не тільки керівник підприємства, а й головний бухгалтер, тому суб'єктами в організації обліку фінансових інструментів кредитування виступають: директор та головний бухгалтер. Об'єктами організації обліку в даному випадку є фінансові інструменти кредитування, що залучаються підприємствами у процесі здійснення своєї господарської діяльності.

Одним із найважливіших питань організації обліку фінансових інструментів кредитування на підприємстві є впровадження чіткої облікової політики в частині операцій із фінансовими інструментами, їх нормативно-правове забезпечення, обрання елементів та вибору варіанту обліку з можливих альтернатив. Елементи облікової політики поєднують методичні прийоми, способи та процедури, пов'язані з оцінкою чи обліком об'єкта.

Основним нормативно-правовим документом, який забезпечує організацію обліку та визначення облікової політики є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [23]. На підстав вимог статті 6 п.6 зазначеного закону розроблено і впроваджено Міністерством фінансів України «Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства» [24].

Даний нормативно-правовий документ підкреслює необхідність створення облікової політики самостійно керівниками підприємства і уповноваженими особами, а також визначає вибір складових змісту розпорядчого документу про облікову політику підприємства відповідно до національних П(С)БО та інших нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку.

В процесі формування облікової політики підприємства щодо об'єктів обліку, а саме фінансових інструментів зазначається необхідність використання методичних засад, що рекомендовано П(С)БО [24, п. 2.18; 25]. Перераховуються альтернативні методи їх визнання, підкреслюється використання тільки обраного методу визнання до кожного виду фінансових інструментів кредитування; зазначаються умови визнання фінансового активу і виникнення, пов'язаного з такою подією, фінансового зобов'язання, а також нарахування відсотків з дати виконання контракту при переході права власності; момент визнання виконання контракту при продажу фінансових активів; йдеться про визнання зміни справедливої вартості фінансового активу в період між датою укладення контракту і датою його виконання і ці зміни визнаються іншими витратами або іншими доходами, крім фінансових активів, які обліковуються за фактичною або амортизованою собівартістю, та активів, які є інструментом хеджування.

Паралельно отриманим методичним рекомендаціям щодо організації облікової політики фінансових інструментів існує суттєва потреба ознайомлення з вимогами до їх визнання, особливими термінами, що застосовуються, наведеною класифікацією, умовами визнання і оцінки, хеджування та розкриття інформації про фінансові інструменти кредитування у примітках до фінансової звітності.

Наступним кроком щодо конкретизації вибору об'єктів, пояснення і тлумачення специфічних термінів, класифікації та визнання фінансових інструментів, хеджування та розкриття інформації у фінансовій звітності є використання методологічних засад щодо формування інформації про фінансові інструменти кредитування та її відображення у фінансовій звітності, які визначено П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» [25]. Необхідно зазначити об'єкти фінансових інструментів кредитування, вказуючи посилання на їх визначення [25, п. 4]; обрати ті, з фінансових активів чи фінансових зобов'язань, які беруть участь у господарській діяльності підприємства з описом їх класифікації [25, п. 5–9].

Обрані фінансові інструменти кредитування, при формуванні наказу про облікову політику, потребують аргументації і деталізації щодо наступних елементів:

- визнання фінансових активів, зобов'язань, безумовних прав вимоги, форвардних контрактів, опціонів [25, п. 10 – п. 14];

- оцінки при придбанні складових фінансових інструментів, можливості продажу, зміни справедливої вартості [25, п. 15 – п. 16];

- списання фінансового активу з балансу або передачі такого активу іншому підприємству

(з обов'язковим уточненням збереження чи втрати контролю) [25, п. 17 – п. 18];

- розподілу балансової вартості реалізованих фінансових активів між їх реалізованою і нереалізованою частинами пропорційно справедливій вартості їх частин на дату продажу та визначенням фінансового результату від такої операції [25, п. 19];
- визначення вартості (справедливої і первісної) при передачі контролю за фінансовим активом та отриманим фінансовим зобов'язанням, фінансового результату від такої операції [25, п. 20];
- оцінки фінансової гарантії, як зобов'язання, його списання з балансу [25, п. 21 – п. 23];
- відображення прибутку (збитку) від продажу [25, п. 28].

Оцінку фінансових інструментів кредитування, які обрало підприємство необхідно описати у Наказі про облікову політику і здійснювати з оглядом на вимоги національного П(С)БО за їх фактичною собівартістю [25, п. 29]. Також зважати на оцінку і можливість або необхідність переоцінки, застосування справедливої або амортизованої собівартості, збільшення або зменшення балансової вартості, перегляд вартості фінансових активів щодо можливості її зменшення [25, п. 30–33]. Відображення згорнутого сальдо фінансових активів і фінансових зобов'язань у балансі [25, п. 34].

Особливу увагу при формуванні облікової політики в описанні операцій з фінансовими інструментами кредитування слід також приділити питанням хеджування, а саме: умовам обліку хеджування справедливої вартості, змінам балансової вартості об'єкта хеджування, припиненню визнання змін балансової вартості, застосуванню коефіцієнта ефективності в обліку хеджування грошових потоків, змінам балансової вартості активів або зобов'язань внаслідок хеджування твердого контракту, варіантам умов припинення визнання змін балансової вартості об'єкта хеджування грошових потоків, хеджуванню фінансових інвестицій [25, п. 35–41].

Останньою складовою відображення фінансових інструментів кредитування у Наказі про облікову політику підприємства є розкриття інформації про них у примітках до фінансової звітності [25, п. 42–47].

Розкриття зазначеної інформації щодо фінансових інструментів кредитування у Наказі про облікову політику підприємства є важливою складовою діяльності підприємства, яка дозволить підвищити її ефективність.

Отже, підприємства, що здійснюють господарські операції пов'язані з фінансовими інструментами кредитування, повинні формувати окремий розділ у Наказі про облікову політику щодо обліку, або на підприємстві може бути розроблено окремо Положення про облік фінансових інструментів кредитування.

Висновки з проведеного дослідження. На основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки: 1) організація обліку фінансових інструментів кредитування є частиною організації бухгалтерського обліку на підприємстві, полягає у побудові та реалізації такої системи інформації в частині господарських операцій пов'язаних із залученням фінансових інструментів кредитування, яка забезпечує потреби в інформації зовнішніх та внутрішніх користувачів; 2) для побудови організації обліку фінансових інструментів кредитування необхідно визначити завдання, суб'єкти та об'єкти цього процесу, за необхідності поділити об'єкти обліку за класифікаційними ознаками та визначити окремі процедури обліку для кожної групи; 3) виділити методичні, технічні та організаційні аспекти обліку фінансових інструментів кредитування на підприємстві; 4) одним із важливих питань організації обліку фінансових інструментів кредитування на підприємстві є формування Наказу про облікову політику щодо фінансових інструментів, їх визнання, оцінки та їх класифікації або окремого Положення про облік фінансових інструментів кредитування.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Сопко В.В., Завгородній В.П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підручник. Київ : КНЕУ, 2004. 411 с.
2. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту : навч. посібник. Київ : Знання, 2008. 343 с.
3. Правдюк Н.Л. Особливості організації фінансового обліку в сільськогосподарських підприємствах. *Облік і фінанси АПК*. 2005. № 12. С. 115–120.
4. Соколов Я.В. Очерки по истории бухгалтерского учета. Москва : Финансы и статистика, 1991. 400 с.
5. Березенська А.В. Раціональна організація обліку як фактор ефективного функціонування кооперативних мікроекономічних систем. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. Серія «Інформаційні технології»*. 2005. № 15(4). С. 348–353.
6. Сенчук Т.Я. Особливості організації обліку підприємств оптово роздрібною торгівлі. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*. 2005. Вип. 15/4. С. 286–291.
7. Кумок И.С. Настольная книга бухгалтера-профессионала. Москва : Московское финансовое объединение, 1997. 304 с.
8. Кужельний М.В., Левицька С.О. Організація обліку : Підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2010. 352 с.
9. Карпушенко М.Ю. Організація обліку : навч. посібник. Харків : ХНАМГ, 2011. 241 с. URL: http://eprints.kname.edu.ua/21047/1/2009_31%D0%9D_%D0%BF%D0%B5%D1%87._%D0%B2%D0%B0%D1%80._%D0%9E%D1%80%D0%B3_%D0%BE%D0%

V1%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%83_%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B01.pdf (дата звернення: 01.02.2019).

10. Візіренко С.В. Удосконалення організації обліку на підприємствах. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2014/17.pdf (дата звернення: 01.02.2019).

11. Сук П.Л. Предмет і метод організації обліку. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2006. № 24 (177). С. 49–50.

12. Садовська І.Б., Божидарник Т.В., Нагірська К.Є. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 688 с. URL: http://cul.com.ua/preview/buh_obl_sadovska.pdf (дата звернення: 01.02.2019).

13. Лень В.С. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 696 с.

14. Островерха Р. Е. Організація обліку : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2012. 568 с.

15. Іваненко В.О., Мейш А.В. Особливості організації бухгалтерського обліку фінансових результатів на торговельних підприємствах. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2013. № 1. С. 75–82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_escop_2013_1_17 (дата звернення: 01.02.2019).

16. Пархоменко В.М. Бухгалтерський облік, внутрішній контроль і економічний аналіз витрат на поліпшення якості продукції: проблеми теорії та методології: монографія. Житомир : ЖДТУ, 2010. 560 с.

17. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. Житомир : ЖІТІ, 2001. 576 с.

18. Лузан Ю.Я., Михайлов М.Г., Жук В.М. Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах України. *Облік і фінанси АПК*. 2005. № 2. С. 106–187.

19. Кулик В.А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2014. С. 373.

20. Мардус Н.Ю., Брік С.В. Аспекти організації обліку і фінансової звітності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2014. Вип. 9, ч. 6. С. 219–222.

21. Труш Ю.Т., Король Г.О., Потрус Н.П. Організація обліку. Частина 1. Основи організації обліку : навч. посібник. Дніпропетровськ : НМетАУ, 2015. 69 с.

22. Легенчук С.Ф. Теорія і методологія бухгалтерського обліку в умовах постіндустріальної економіки: монографія. Житомир : ЖДТУ, 2010. 652 с.

23. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 01.02.2019).

24. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства. URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382876&cat_id=293536 (дата звернення: 01.02.2019).

25. П(С)БО 13 «Фінансові інструменти». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01> (дата звернення: 01.02.2019).